

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ОХОРОНА КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ У БАЗОВІЙ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ

КУДЕРСЬКА Надія Іванівна - докторант Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри фундаментально-правових дисциплін Поліцейської фінансово-правової академії (м. Бровари)

УДК 341.24 (477)

Проанализировано нормативно-правовую основу охраны и сохранения культурных ценностей в базовой сети заведений культуры; определен круг проблемных вопросов и пути их устранения; доказана необходимость реорганизации существующей базовой сети заведений культуры, создания единственного хранилища государственных и коммунальных культурных ценностей - Государственного фонда культурных ценностей Украины и внесения соответствующих изменений и дополнений к действующему законодательству Украины относительно такого.

Ключові слова: *заклади культури, культурні цінності, охорона, збереження.*

Вступ

В базовій мережі закладів культури складаються значні зусилля для забезпечення належної охорони та довготривалого зберігання рухомої матеріальної культурної спадщини. Існуючі державні системи мають багато спільних властивостей, викликаних загальними закономірностями їх формування, розвитку, обліку, охорони та зберігання. Сьогодення вимагає забезпечення інформацією про пам'ятки, створення комп'ютерної інформаційної системи, електронних копій, представлення їх у системах глобальних комп'ютерних комунікацій, що змушує традиційні заклади переходити до нових форм. Особливості нормативно-правового врегулювання і визначення напрямів вдосконалення чинного законодавства у сфері охо-

рони і збереження культурних цінностей потребують особливої уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемам охорони і збереження музейних предметів і колекцій, що є складовою частиною культурної спадщини, приділялася особлива увага в роботах Л.О. Денісової, О.Ф. Кофанової, Т.Ю. Юренєвої, А. Погорелової, М. Слободяник, І. Шевченко та багатьох інших вчених, що дослідили різні аспекти діяльності закладів культури.

Ціль статті (постановка завдання)

Проаналізувати нормативно-правову основу охорони та збереження культурних цінностей у базовій мережі закладів культури; визначити коло проблемних питань та шляхи їх усунення; довести необхідність реорганізації існуючої базовій мережі закладів культури, створення єдиного сховища державних та комунальних культурних цінностей – Державного фонду культурних цінностей України та внесення відповідних змін і доповнень до чинного законодавства України щодо такого.

Виклад основного матеріалу дослідження

Державною регламентуються основні підходи до охорони і збереження культурного надбання, яке знаходиться у бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, депозитаріях, музейних сховищах, приватних влас-

ників, інших, зокрема, Законами України «Про культуру» [1], «Про Національний архівний фонд та архівні установи» [2], «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [3], «Про музеї та музейну справу» [4]. Закон України «Про культуру» [1, ст.1] визначає базову мережу закладів культури як комплекс підприємств, установ, організацій і закладів культури державної та комунальної форми власності, що здійснює у сфері культури творчу, господарську, наукову, бібліотечну, інформаційну, музейну, освітню, культурно-дозвілєву та розважальну діяльність, спрямовану на демонстрування, популяризацію, збереження і використання культурних цінностей, а національне культурне надбання як сукупність унікальних культурних цінностей, об'єктів культурної спадщини, що мають виняткове історичне значення для формування культурного простору України. В Україні на виконання Закону України «Про страховий фонд документації України» [5, ст.2] створено Страховий фонд документації України (далі-СФДУ), який є власністю держави. Юридичні та фізичні особи мають право на доступ до культурних цінностей шляхом: користування документами Національного архівного фонду України (далі-НАФУ), СФДУ або їх копіями тощо; ознайомлення з музейними колекціями, що належать до державної частини Музейного фонду України (далі-МФУ); користування фондами бібліотек, що належать до Державного бібліотечного фонду України (далі-ДБФУ), а порядок доступу до НАФУ, МФУ, ДБФУ, фільмофонду визначається законодавством. Незважаючи на відмінності культурних цінностей (об'єктів) та закладів культури, де вони знаходяться, для їх охорони і збереження встановлені майже однакові вимоги в нормативно-правових актах, які врегульовують облік та реєстрацію культурних цінностей; контроль за їх обігом; встановлення обмежень права власності на них та здійснення його; встановлення режимів збереження, охорони, використання щодо них та контролю за їх дотриманням; регулювання та контролю за здійсненням господарської та іншої діяльності щодо них; розроблення та виконання цільових програм з охорони та збереження культурних

цінностей; укладення охоронних договорів та контроль за їх виконанням; забезпечення захисту, відтворення, збереження, утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування, музеєфікації тощо.

Спостерігається певна однаковість створених державних систем щодо збереження культурних цінностей та їх охорони, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, а саме, системи архівних установ України [2, ст.23], розгалуженій мережі бібліотек різних видів, заснованих на державній (загальнодержавній та комунальній), колективній чи приватній формі власності [3, ст.7], музеїв, що мають право об'єднуватись у національні, регіональні та профільні організації (спілки, асоціації тощо), вступати до міжнародних музейних організацій і фондів [4, ст.5], державній системі страхового фонду документації, що є сукупністю суб'єктів системи страхового фонду документації, страхового фонду документації України, технічних засобів, обслуговуючого їх персоналу, нормативно-правових актів, організаційно-технічних заходів [5, ст.2]. Основою в них виступають відповідно архівна установа, архів, архівний підрозділ, архівний відділ, які є відповідно установою чи структурним підрозділом, що забезпечують облік і зберігання архівних документів [2, ст.1], музей, який є науково-дослідним та культурно-освітнім закладом, створеним для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій [4, ст.1], бібліотека як бібліотечно-бібліографічний, культурно-просвітницький і науково-допоміжний соціальний інститут, що забезпечує акумуляцію і загальнодоступність документально-інформаційних ресурсів (книг, документів та інших носіїв інформації) [3, ст.2], бази зберігання СФДУ, які забезпечують накопичення документів СФДУ, їх облік, ведення та відтворення з метою оперативного забезпечення користувачів документами [5, ст.7].

Центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ через Міністра юстиції України і який забезпечує реалізацію державної політики у сфері архівної справи,

діловодства та створення і функціонування державної системи СФДУ є Державна архівна служба України (Укрдержархів) [6, п.1]; у сфері культури і туризму, який у межах своїх повноважень: забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері музейної справи, здійснює координацію робіт із створення єдиної інформаційної системи музеїв, визначає потреби держави та нормативи, що гарантують належний рівень музейного обслуговування і доступ громадян до МФУ, здійснює контроль за діяльністю музеїв, заснованих на державній та комунальній формах власності, за станом обліку, зберіганням, охороною, використанням та переміщенням музейних предметів МФУ, що зберігаються в музеях незалежно від форми власності; порушує перед власником музейних предметів та музейних колекцій питання щодо поліпшення умов зберігання; направляє запити з метою отримання інформації про музейні предмети та музейні колекції, а у разі потреби сприяє передачі музейних предметів, музейних колекцій та предметів музейного значення, що належать до недержавної частини МФУ, на тимчасове зберігання до державних музеїв [4, ст.26]; у сфері культури: формує єдину державну політику щодо бібліотечної справи в Україні; розробляє та реалізує державні програми в межах своєї компетенції та програми розвитку бібліотечної справи, сприяє централізованому комплектуванню і використанню бібліотечних фондів, здійснює контроль за діяльністю бібліотек, що є у державній і комунальній власності, збереженням ними БФУ [3, ст.24]; з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері створення та функціонування державної системи страхового фонду документації [5, ст.5]. Центральний орган виконавчої влади щодо охорони та збереження культурної спадщини повинен бути єдиним, діяльність якого має спрямовуватися і координуватися Кабінетом Міністрів України і який забезпечуватиме реалізацію державної політики у цій сфері.

Культурні цінності України відповідно зберігаються за наступним законодавчо ви-

значеним розподілом: до НАФУ належать архівні документи (оригінали або копії, що їх замінюють) незалежно від їх виду, видів носіїв інформації, місця і часу створення і місця зберігання, режиму доступу, форми власності на них, що перебувають на території України або за її межами і відповідно до міжнародних договорів, ратифікованих ВРУ, підлягають поверненню в Україну [7, п.1.1.]; МФУ складається з державної (належать музейні предмети, музейні зібрання, що є державною власністю, зберігаються у державних музеях і в тих, які належать до сфери управління місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також предмети музейного значення, що підлягають внесенню до державної частини) і недержавної(музейні предмети, музейні зібрання, що зберігаються в музеях приватної форми власності, музеях підприємств, установ, організацій приватної форми власності та не віднесені або не підлягають віднесенню до державної частини МФУ, зокрема, ті, що підлягають внесенню до МФУ та є власністю релігійних організацій, громадян та об'єднань громадян) частини [8, п.6]; ДБФУ складається з фондів бібліотек, що є у державній і комунальній власності, фондів бібліотек самоврядних організацій, взаємопов'язаних скооперованим комплектуванням, єдиним довідково-пошуковим апаратом, системою депозитарного зберігання, перерозподілу та взаємовикористання фондів і відображає науковий, культурний, інформаційний потенціал суспільства [3, ст.16]; СФДУ – це упорядкований банк документів, зафіксованих на мікрографічній плівці чи інших компактних носіях інформації, які прийняті на державний облік і довгострокове надійне зберігання [5, ст.1].

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування забезпечують: збереження культурних цінностей на території України, охорону культурної спадщини, захист історичного середовища; збереження МФУ, ДБФУ, НАФУ, фільмофонду, їх постійне поповнення сучасними творами мистецтва, продукцією вітчизняного книговидавництва, кінематографа, аудіовиробництва; функціонування і розвиток мережі

музеїв, архівів, бібліотек, реставраційних закладів державної та комунальної власності. Унікальні культурні цінності, що мають виняткове історичне, художнє, наукове та інше культурне значення для формування вітчизняного культурного простору і визначають внесок Українського народу у всесвітню культурну спадщину, визнаються об'єктами національного культурного надбання і включаються до Державного реєстру національного культурного надбання (далі-ДРНКН) [1, ст.16]: шляхом їх виявлення, проведення експертизи цінності, опису та віднесення до унікальних документів НАФУ [9, п.1], через відбір експертними групами безпосереднім переглядом фондів, каталогів, формування даних з передачею їх в головні бібліотеки особливо цінних, рідкісних документів та колекцій ДБФУ [10, п.3.2], занесенням Міністерством культури і мистецтв України (далі-МКіМУ) унікальних пам'яток МФУ, а також тих, що мають виняткове художнє, історичне, етнографічне та наукове значення, незалежно від форм власності і місця зберігання [4, ст.16]; документи на об'єкти культурної спадщини та інформація про культурні цінності підлягають збереженню шляхом створення страхового фонду документації.

Держава встановлює обмеження права власності на них та здійснення його, а саме: захищає від приватизації архіви та документи з них, об'єкти культури, мистецтва, у тому числі виняткової історичної, художньої, наукової чи іншої культурної цінності, що занесені чи підлягають занесенню до ДРНКН, пам'ятки археології, пам'ятки державної частини МФУ, документи ДБФУ, вихідні матеріали та фільмокопії, що зберігаються у фільмофонді, інше, а також від застави об'єкти права державної та комунальної власності, що занесені або підлягають занесенню до ДРНКН [1, ст.20], зокрема, документи НАФУ, що належать державі, територіальним громадам і підлягають постійному зберіганню та не можуть бути об'єктом приватизації, купівлі-продажу або інших угод, пов'язаних з передаванням права власності, і надаються лише в тимчасове користування [7, п.1.1.], пам'ятки державної частини МФУ, що є державною власністю,

не підлягають приватизації, знищенню, поверненню колишнім власникам (у разі передавання їх на постійне зберігання музею) та вивезенню на постійне зберігання за межі України, не є предметом застави і не підлягають вилученню(виняток – обмін на інші рівноцінні), рішення про таке приймається МКіТУ [8, п.1,2,3]; бібліотеки, незалежно від форм власності, не мають права вилучати та реалізовувати документи, віднесені до цінних і рідкісних видань, унікальних документальних пам'яток, крім випадків, передбачених законодавством [3, с.19]. Держава гарантує захист майнових прав музеїв [4, ст.29] та бібліотек усіх форм власності [3, ст.28]. Неохідно визначити можливість, умови, порядок та механізми використання культурних цінностей, не занесених до ДРНКН у ЗУ «Про охорону рухомої культурної спадщини».

Обов'язковому обліку підлягають: документи НАФУ з метою контролю за наявністю документів, їх станом, місцем та умовами зберігання [2, с.12]; музейні предмети та предмети музейного значення, які зберігаються в музеях, незалежно від форм власності та підпорядкування, а також предмети музейного значення, які зберігаються на підприємствах, в установах, організаціях державної та комунальної форми власності [4, с.19]; документи, що знаходяться в бібліотечних фондах [3, ст.18], за існуючою системою з наявністю двох видів обліку: сумарного (партій документів) та індивідуального (кожного окремого примірника) [11, р.1.1]; документи СФДУ [5, ст.7].

Страхування документів – це заходи, спрямовані на забезпечення збереженості документів та відшкодування збитків у випадках їх крадіжок, втрат, пошкоджень або іншої можливої шкоди. Страхова ціна документів визначається на основі грошової оцінки документів і, як правило, перевищує верхню межу аукціонної ціни для відповідної категорії цінності архівних документів [7, п.7.8.]. Вважаємо доцільним введення для всіх культурних цінностей обов'язкового страхування від всіх видів ризиків на суму, не меншу за верхню межу аукціонної ціни для відповідної категорії цінності.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [12] зобов'язує до проведення фінансової звітності в бібліотеках: провести інвентаризацію активів шляхом зіставлення їх із фактичною наявністю документів у фонді, що надає змогу встановити відповідність документів обліковим даним, з'ясувати відсутність їх та причини такого, правильність оформлення видачі документів користувачам, виявлення заборгованості; встановлення об'єктів, що потребують ремонту тощо. На нашу думку, такий вид обліку є необхідним для інших закладів названих державних систем щодо збереження культурних цінностей та їх охорони з метою контролю їх наявності, стану тощо.

Забезпечення національних інтересів, пов'язаних з формуванням, зберіганням і використанням НАФУ, полягає в здійсненні захисту її від чинників, що створюють можливості несанкціонованого розповсюдження, крадіжки, втрати, псування, знищення, приховування, перекручення, підроблення, блокування архівних документів і архівної інформації, виснаження архівно-інформаційних ресурсів, зачіпання інтересів вітчизняних користувачів та інших загроз і небезпек, комплекс заходів щодо випередження, нейтралізації чи ліквідації яких потребує визначення з подальшим унормуванням з врахуванням координації дій органів державної влади, архівних та інших установ [7, п.1.1], баз СФДУ, користувачі яких зобов'язані додержуватися законодавства України у сфері охорони прав на інтелектуальну власність та охорони державної чи іншої, передбаченої законом таємниці, а також виконувати вимоги чинного законодавства України, державних стандартів України, які визначають і регламентують питання використання СФДУ [5, ст.18].

Документи СФДУ заносяться до Державного реєстру документів СФДУ. Ведення Державного реєстру документів СФДУ здійснює Державний департамент СФДУ [5, ст.13]. Державній реєстрації підлягають документи, внесені до НАФУ, незалежно від місця їх зберігання і форми власності на них, яка здійснюється у порядку, що затверджується КМУ, з метою надання документам

відповідного правового статусу, фіксування права власності на них, забезпечення державного контролю за їх зберіганням, переміщенням і дотриманням права власності на них. Її проводять Укрдержархів та державні архіви, в результаті чого власнику документів або його законному представнику видається Свідоцтво про державну реєстрацію документів НАФУ. Порядок ведення книги державної реєстрації, обліку і зберігання бланків реєстраційного свідоцтва та звітності про їх використання встановлюється Укрдержархівом [7, п.5.5]. Зазначимо, що всі культурні цінності України з метою контролю за їх зберіганням, переміщенням і здійсненням права власності на них потребують такої законодавчо обумовленої державної реєстрації у відповідному органі виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики щодо охорони та збереження культурної спадщини із занесенням до Реєстру прав власності на рухоме майно та видачею відповідного Свідоцтва про державну реєстрацію, а порядок, механізми та оплати такого мають бути встановлені Кабінетом Міністрів України.

Забезпечення збереженості документів НАФУ полягає у створенні і дотриманні оптимальних умов, а саме: у встановленні відповідних нормативних вимог до архівних будівель, приміщень і сховищ архіву, засобів; режимів зберігання архівних документів, що поділяються на фізико-хімічні, протипожежний, охоронний тощо; організації заходів щодо зберігання документів, зокрема, проведення в архіві комплексу робіт щодо раціонального розміщення документів у сховищах, контролю за їх переміщенням, наявністю, фізико-хімічним та технічним станом, реставраційного та консерваційно-профілактичного оброблення документів, створення страхового фонду й фонду користування, страхування документів, а також забезпечення їх збереженості під час надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру тощо з метою підтримання у часі фізико-хімічних характеристик їх матеріальної основи, забезпечення цілісності документальних комплексів і запобігання втратам документів [7, п.7.1.] Правильне зберігання музейних предметів

і колекцій потребує задовільного стану приміщення музею в цілому, інженерних систем, забезпечення мікроклімату; ізольовану, кам'яну (цегляну) із залізобетонним покриттям, залізним або черепичним дахом, центральним опаленням, приливно-витяжною вентиляцією будівлю музею, обладнану протипожежним водогіном, електричним освітленням, телефонним зв'язком та відповідати правилам пожежної безпеки. Музеї мають бути оснащені системою кондиціонування, відповідним обладнанням експозиційних залів, що забезпечує збереження експонатів, обладнаними сховищами музейних фондів [13, р.11.1]. Збереження документально-інформаційних одиниць, що знаходяться у бібліотечних фондах, здійснюється відповідно до чинного законодавства та встановлених стандартів, технічних умов та інших нормативних документів, а зберігання та використання книг, документів та інших носіїв інформації, що знаходяться у бібліотечних фондах і є пам'ятками історії та культури, здійснюються відповідно до чинного законодавства [3, ст.19]. Роботи щодо зберігання, використання, передачі, транспортування носіїв інформації СФДУ повинні виконуватися з додержанням вимог чинного законодавства про державну та іншу таємницю, а також вимог щодо технічного захисту інформації [5, ст.7].

Держава гарантує забезпечення охорони. Охорона архіву забезпечується шляхом технічного укріплення та обладнання будівель засобами охоронної сигналізації, організацією постів охорони, опечатуванням приміщень, дотриманням умов пропускового режиму й порядку доступу до сховищ [7, п.7.2]. Охорона музеїв, як система правових, організаційних та фінансово-економічних заходів, що забезпечують недоторканність музейного приміщення і музейного зібрання [4, ст.1], здійснюється у порядку, визначеному МКіМУ разом з іншими органами виконавчої влади відповідно до їх повноважень [8, п.42]. Для документів, що внесені або підлягають внесенню до ДРНКН, та документів, що є унікальними документами НАФУ і зберігаються в бібліотеках, встановлюється особливий режим охорони, зберігання та використання [3, ст.16]. Бази

зберігання СФДУ повинні розташовуватися у спорудах посиленого захисту, а для термінового оперативного забезпечення користувачів необхідними документами пункти управління баз зберігання забезпечуються відповідними системами зв'язку [5, ст.7]. Інструкція з організації охорони державних музеїв, історико-культурних заповідників, інших важливих об'єктів культури підрозділами Державної служби охорони при МВС України (далі – ДСО) регламентує порядок організації охорони пам'яток МФУ, історичних та культурних цінностей загальнодержавного значення, які зберігаються в державних музеях, історико-культурних заповідниках, інших важливих об'єктах культури, незалежно від їх виду, форм власності і відомчого підпорядкування, підрозділами ДСО, а також головні вимоги до технічної укріпленості приміщень об'єктів культури, місць розміщення особливо цінних експонатів та до технічного оснащення приміщень об'єктів культури засобами охоронної, пожежної та тривожної сигналізації. Охорона об'єктів культури здійснюється міліцейськими підрозділами та підрозділами цивільної охорони ДСО, а також за допомогою пунктів централізованого спостереження цих підрозділів. Питання запровадження на об'єктах культури відповідного виду охорони визначається постановою Кабінету Міністрів України N 615-1993 року, чинним законодавством та за погодженням з керівниками об'єктів культури [14, р.1].

Контроль. В архіві систематично здійснюється контроль за рухом, наявністю і станом виданих із сховища документів, дотриманням режимів зберігання та правил роботи з документами. Перевіряння книг видавання документів здійснюється щоквартально. Контроль наявності, фізико-хімічного та технічного стану документів в архіві здійснюється під час усіх робіт з ними, а також як самостійний вид роботи [7, п.7.4.,7.5.]. З метою контролю за станом ведення фондово-облікової документації та фактичної наявності музейних предметів музеї щорічно зобов'язані проводити перевірку наявності і стану збереженості музейних предметів і колекцій, звірення їх з актами, книгами надходжень, інвентарними,

спеціальними інвентарними книгами та іншою фондово-обліковою документацією. Звірення музейного зібрання здійснюється у відповідності до затвердженого керівником плану, яким передбачаються черговість, терміни звірення кожної групи зберігання музейних предметів і колекцій [8, п.8.1, 8.2]. Контрольна функція полягає в контролі за наявністю та рухом документів, а також за використанням коштів на комплектування й організацію зберігання фондів в бібліотеці. Органи виконавчої влади у межах своєї компетенції можуть делегувати громадським організаціям культурологічної спрямованості окремі повноваження щодо розвитку бібліотечної справи, здійснюють контроль за реалізацією цих повноважень [3, ст.26]. Контроль за додержанням законодавства України у сфері формування та ведення СФДУ суб'єктами державної системи СФДУ здійснює Державна технічна інспекція Державного департаменту СФДУ. Державна технічна інспекція Державного департаменту СФДУ діє у складі Державного департаменту СФДУ. Голова Державного департаменту СФДУ є Головним державним інспектором з питань формування та ведення СФДУ. Порядок проведення інспекційних перевірок визначається відповідними нормативно-правовими актами [5, ст.14].

Консервація та реставрація музейних предметів МФУ здійснюється спеціалізованими установами та організаціями, реставраційними підрозділами музеїв та окремими реставраторами, які мають кваліфікаційну категорію за відповідною спеціальністю. Порядок їх консервації і реставрації визначається центральним органом виконавчої влади у сфері культури і туризму. Держава сприяє проведенню реставрації музейних предметів, предметів музейного значення недержавної частини МФУ у державних реставраційних закладах [5, с.24].

Відсутність тих чи інших нормативних актів, що розкривають законодавчу правову норму, суттєво не впливає на стан охорони та захисту культурних цінностей в бібліотеках, музеях, архівах, інших. Унеможливорює таке відсутність достатнього фінансового забезпечення їх, гарантованого державою. Ця проблема потребує в першу чергу орга-

нізаційного вирішення з подальшим його унормуванням, а саме реорганізації існуючих державних систем із законодавчим визначенням такого. Створити належні умови в одній державній системі щодо збереження культурних цінностей та їх охорони фінансово значно легше для країни. Пропонується створити єдине сховище державних та комунальних культурних цінностей – Державний фонд культурних цінностей України за аналогією зі СФДУ, який слід збільшити відсутніми копіями культурних цінностей МФУ, ДБФУ, НАФУ та/або їх інформаційного змісту, з підпорядкуванням єдиному центральному органу виконавчої влади щодо охорони та збереження культурної спадщини, діяльність якого має спрямовуватися і координуватися Кабінетом Міністрів України і який забезпечуватиме реалізацію державної політики у цій сфері. До культурних цінностей має застосовуватися нормативно врегульований режим особливого доступу – використовуватися тільки у законодавчо визначених випадках, а архіви, музеї, бібліотеки мають здійснювати свою діяльність виключно з їх копіями. Зазначене також сприятиме обліку та реєстрації всіх державних та комунальних культурних цінностей у ДРНКН, його формуванню.

Всесвітній віртуальний простір суттєво розширив спектр користувачів та створив передумови для нового, якісного перетворення бібліотек, архівів, музеїв, а застосування новітніх інформаційних технологій дещо уповільнило дії певних протиріч і дозволило здійснювати зберігання інформації через створення мережеских ресурсів, повнотекстових баз даних, електронних копій документів тощо. Для підвищення рівня поінформованості та доступності національних інформаційних ресурсів для широкого кола споживачів бажано створити Національний електронний інформатор про культурні цінності України.

Висновки

Незважаючи на відмінності культурних цінностей та закладів культури, де вони знаходяться, для їх охорони і збереження встановлені майже однакові вимоги в нормативно-правових актах.

Розробити та унормувати комплекс заходів щодо випередження, нейтралізації чи ліквідації чинників, що створюють можливості несанкціонованого розповсюдження, крадіжки, втрати, псування, знищення, приховування, перекручення, підроблення, блокування архівних документів і архівної інформації, виснаження архівно-інформаційних ресурсів, зачіпання інтересів вітчизняних користувачів та інших загроз і небезпек з врахуванням координації дій органів державної влади, архівних та інших установ, баз СФДУ.

Всі культурні цінності України з метою контролю за їх зберіганням, переміщенням і здійсненням права власності на них потребують законодавчо обумовленої державної реєстрації у відповідному органі виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики щодо охорони та збереження культурної спадщини із занесенням до Реєстру прав власності на рухоме майно та видачею відповідного Свідоцтва про державну реєстрацію, а порядок, механізми та оплати такого мають бути встановлені Кабінетом Міністрів України.

Потребують реорганізації існуючі державні системи із законодавчим визначенням такого. Пропонується створити єдине сховище державних та комунальних культурних цінностей – Державний фонд культурних цінностей України за аналогією зі СФДУ, який слід збільшити відсутніми копіями культурних цінностей МФУ, ДБФУ, НАФУ та/або їх інформаційного змісту, з підпорядкуванням єдиному центральному органу виконавчої влади щодо охорони та збереження культурної спадщини, діяльність якого має спрямовуватися і координуватися Кабінетом Міністрів України і який забезпечуватиме реалізацію державної політики у цій сфері. Визначити слід його статус, умови та порядок формування, поповнення, вилучення з нього предметів збереження (культурних цінностей); облік, експертизу, охорону та збереження названих цінностей; охорону приміщень тощо. До культурних цінностей має застосовуватися нормативно врегульований режим особливого доступу – використовуватися тільки у законодавчо визначених випадках, а архіви, музеї, біблі-

отеки мають здійснювати свою діяльність виключно з їх копіями. Це сприятиме обліку та реєстрації всіх державних та комунальних культурних цінностей у ДРНКН, його формуванню.

Облік культурних цінностей у бухгалтерській звітності слід ввести в усіх закладах культури названих державних систем щодо збереження культурних цінностей та їх охорони з метою контролю їх наявності, стану тощо.

Створити офіційний Національний електронний інформатор про культурні цінності України для загального користування з унормуванням вимог до нього.

Література

1. Закон України «Про культуру» від 14.12.2010р. №2778-VI. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.
2. Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» від 24.12.1993р. №3814-XII. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>.
3. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 27.01.1995р. №32/95-ВР. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80>.
4. Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29.06.1995р. //Відомості Верховної Ради України. –1995.– №25.– ст. 191.
5. Закон України «Про страховий фонд документації України» від 22.03.2001 № 2332-III. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2332-14/print1175502067860984>
6. Положення про Державну архівну службу України, затверджено Указом Президента України від 06.04.2011р. №407/2011. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN8237.html.
7. Про Основні правила роботи державних архівів України. Рішення Колегії Державного комітету архівів від 03.02.2004р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN8237.html.

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано нормативно-правову основу охорони та збереження культурних цінностей у базовій мережі закладів культури; визначено коло проблемних питань та шляхи їх усунення; доведено необхідність реорганізації існуючої базової мережі закладів культури, створення єдиного сховища державних та комунальних культурних цінностей - Державного фонду культурних цінностей України та внесення відповідних змін і доповнень до чинного законодавства України щодо такого.

SUMMARY

It is analysed normatively legal basis of guard and maintainance of cultural values in the backbone network of establishments of culture; certainly circle of problem questions and ways of their removal; the necessity of reorganization existing the backbone network of establishments of culture, creation of the unique state and communal cultural bank vault, is well-proven - the State fund of cultural values of Ukraine and bringing of the proper changes and adding to the current legislation of Ukraine in relation to such.

8. Положення про Музейний фонд України, затверджене постановою КМУ від 20.07.2000р. №1147. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/КР001147.html.

9. Порядок віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних, їх обліку та зберігання, затверджений Постановою КМУ від 08.08.2007р. №1004. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/Law-base/Regulations/index.php?order=2007-1004-2>.

10. Інструкція про порядок відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань з бібліотечних фондів до ДРНКН від 20.11.2001р.[Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1027-01>.

11. Інструкція з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах від 03.04.2007р. [Електронний ресурс] // Ре-

жим доступу: <http://uadocs.exdat.com/docs/index-186352.html>.

12. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

13. Інструкція з музейного обліку, зберігання та використання пам'яток державної частини музейного фонду України від 25.10.2007р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/88140>.

14. Інструкція з організації охорони державних музеїв, історико-культурних заповідників, інших важливих об'єктів культури підрозділами ДСО при МВС України від 30.07.2004р. №846/489. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.spadshina.pl.ua/2010-02-28-17-34-07/355-2010-02-06-19-22-55>.